

Чернишева О.М.

МОДЕЛЮВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАПРЯМІВ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет», м. Дніпро

Статтю присвячено розробці методичного підходу до формування аналітичних моделей показників оцінювання ефективності напрямів стратегічного розвитку промислових підприємств. Зазначено, що в процесі формування стратегії конкурентоспроможності продукції є необхідною умовою сталого розвитку промислових підприємств. Доведено, що оцінювання ефективності напрямів стратегічного розвитку доцільно здійснювати з урахуванням показників конкурентоспроможності продукції. Виокремлено виробничу, ринкову та споживчу складові оцінювання конкурентоспроможності продукції. Напрями стратегічного розвитку промислових підприємств рекомендовано визначати на базі елементів географічного вектора зростання у портфельній стратегії підприємства. Визначено ринковий, маркетинговий, виробничий і ресурсний напрями. Доведено, що в процесі моделювання показників оцінювання ефективності напрямів стратегічного розвитку промислових підприємств доцільно враховувати етапи оцінювання конкурентоспроможності продукції та стратегічного планування. Виділено основні ознаки класифікації комплексу показників конкурентоспроможності продукції. Запропоновано здійснювати оцінювання конкурентоспроможності продукції промислових підприємств за інтегральним показником, який враховує умови виробництва, реалізації та споживання продукції. Аналітичні моделі показників оцінювання ефективності напрямів стратегічного розвитку запропоновано формувати з урахуванням складових конкурентоспроможності продукції підприємства. Обґрунтовано аналітичні моделі для оцінювання рівня ефективності ринкового, маркетингового, виробничого та ресурсного напрямів стратегічного розвитку промислових підприємств.

Ключові слова: стратегія підприємства, напрям стратегічного розвитку, конкурентоспроможність продукції, промислове підприємство, оцінювання ефективності.

Вступ і постановка проблеми

Розвиток сучасних промислових підприємств пов'язаний зі швидкими змінами складу та структури ринків збуту, вимог до якості та технології виробництва продукції, появою альтернативних видів ресурсів, що потребує від вітчизняних підприємств нових методичних підходів до формування стратегії в умовах посилення конкурентної боротьби на внутрішньому та зовнішньому ринках. Виробнича діяльність вітчизняних промислових підприємств має велику кількість технологічних і споживчих характеристик, тому підприємства змушені шукати шляхи підвищення рівня обґрунтованості управлінських рішень для визначення напрямів стратегічного розвитку з урахуванням показників конкурентоспроможності продукції. Важливою складовою процесу формування стратегії промислових підприємств є комплексне оцінювання ефективності напрямів стратегічного розвитку.

Аналіз та дослідження публікацій

Питання формування стратегічних напрямів розвитку та забезпечення конкурентоспроможності підприємства розкриті у роботах зарубіжних вчених-економістів Р. Акоффа, І. Ансоффа, П. Портера, А.Дж. Стрикленда, А.А. Томпсона та вітчизняних науковців Л.Є. Довгань, С.М. Ілляшенка, А.П. Міщенко, В.Д. Немцова, З.Є. Шершньової та ін. Розширена класифікація видів розвитку, стратегій та оцінювання рівня розвитку підприємства надана у роботі Р.О. Побережного [7, с.32-56]. Н.В. Кузьминчук пропонує підхід до формування показників, що визначають напрями конкурентоспроможності підприємства [4, с.126-133]. Моделювання процесу оцінювання та аналіз науково-методичного забезпечення конкурентоспроможності здійснені Л. В. Соколовою [9, с.188-226; 10, с.995-1003].

У роботі [12, с.147-148] запропоновано ви-

значати напрями розвитку підприємства, базуючись на елементах географічного вектора зростання як складової портфельної стратегії та показниках оцінювання конкурентоспроможності продукції, які є складовими інтегрального показника. Автори [81, с.211-223] пропонують оцінювати ефективність напрямку інноваційного розвитку підприємства на основі економічної ефективності виробництва та споживчої привабливості продукції.

Незважаючи на велику кількість наукових розробок, у науково-методичному забезпеченні процесу формування стратегії підприємств відчувається дефіцит досліджень щодо оцінювання ефективності напрямів стратегічного розвитку промислових підприємств, яка б враховувала складові конкурентоспроможності продукції як необхідної умови сталого розвитку у швидкозмінюваному зовнішньому середовищі.

Мета статті – розробити методичний підхід до формування аналітичних моделей показників оцінювання ефективності напрямів стратегічного розвитку промислових підприємств на основі складових конкурентоспроможності продукції.

Вклад основного матеріалу

Продукцію промислових підприємств як економічний об'єкт доцільно розглядати у вигляді сукупності якісних і вартісних властивостей, що відповідає складовим конкурентоспроможності. У роботі [11, с.23-24] обґрунтовано, що якісні і вартісні властивості продукції, які враховуються при оцінюванні її конкурентоспроможності, забезпечуються у сферах виробництва, реалізації та споживання. Тому оцінювання конкурентоспроможності продукції повинна включати показники, які відповідають виробничій, ринковій та споживчій складовим.

Напрями стратегічного розвитку промислових підприємств у роботі [12, с.147-148] запропоновано формувати на базі елементів географічного вектора зростання у портфельній стратегії підприємства, а саме: географії ринку – ринковий, потреби – маркетинговий, технології – виробничий, ресурсів – ресурсний. Зазначено також, що зміст напрямів визначається складовими показника оцінювання конкурентоспроможності продукції.

Отже, в процесі моделювання показників оцінювання ефективності напрямів стратегічного розвитку промислових підприємств доцільно враховувати етапи оцінювання конкурентоспроможності продукції та стратегічного планування.

Основними етапами процесу оцінювання конкурентоспроможності продукції, на яких базується моделювання показників оцінювання ефективності напрямів стратегічного розвитку промислових підприємств, є формування ком-

плексу показників, моделювання інтегрального показника оцінювання рівня та виокремлення складових оцінювання конкурентоспроможності продукції, а ключовими етапами стратегічного планування – визначення елементів стратегії та формування напрямів стратегічного розвитку промислових підприємств (рисунок).

Аналіз існуючих класифікацій дозволяє виділити ознаки, за якими науковці пропонують формувати комплекс показників конкурентоспроможності продукції: суб'єкт оцінювання, внутрішні фактори конкурентоспроможності продукції, етапи життєвого циклу продукції, врахування нормативів, зв'язок з конкурентоспроможністю підприємства, географічна спрямованість ринку, ієрархія наукового пізнання, фактор часу, одиниця вимірювання, кількість критеріїв оцінювання, спосіб моделювання конкурентоспроможності, ступінь охоплення асортименту [1, с.7; 3, с.5; 5, с.77–86; 6, с.62-63; 8, с.67].

Виходячи з результатів дослідження [11, с.54-60], можна стверджувати, що оцінювання конкурентоспроможності продукції промислових підприємств доцільно здійснювати за інтегральним показником, який враховує особливості продукції і умови виробництва, реалізації та споживання і моделюється на основі комплексу показників конкурентоспроможності у вигляді залежності:

$$K = f(K_{\text{вир}}; K_{\text{реал}}; K_{\text{спож}}), \quad (1)$$

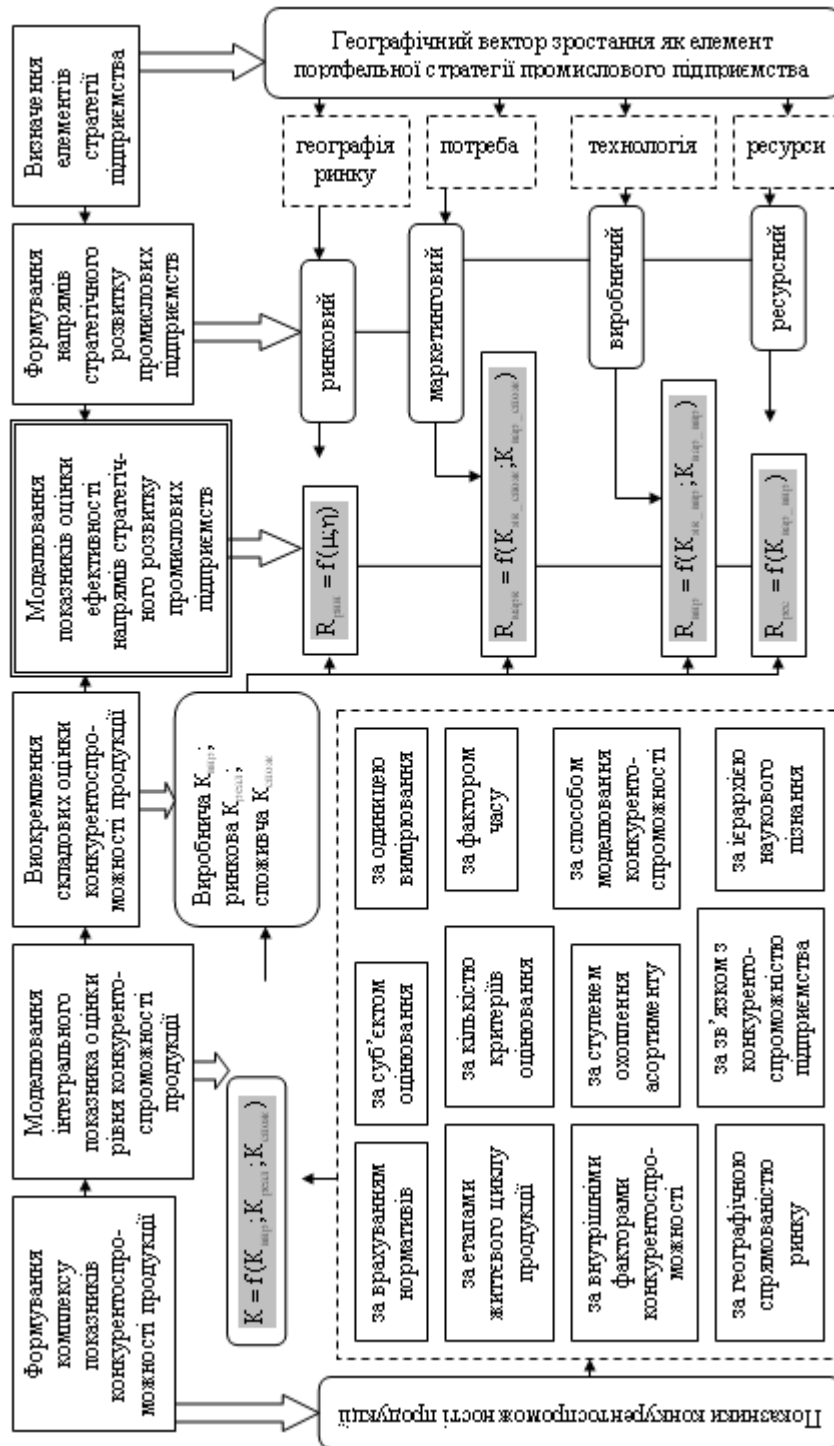
де K – показник конкурентоспроможності продукції підприємства; $K_{\text{вир}}$, $K_{\text{реал}}$ та $K_{\text{спож}}$ – показники, які відображають конкурентоспроможність продукції для умов виробництва, реалізації та споживання.

Складові показника конкурентоспроможності продукції визначаються за формулами:

$$K_{\text{вир(спож)}} = \frac{K_{\text{як_вир(спож)}}}{K_{\text{вар_вир(спож)}}}, \quad (2)$$

$$K_{\text{реал}} = f(\mu, \eta), \quad (3)$$

де $K_{\text{як_вир(спож)}}$ – комплексний показник продукції для умов виробництва або споживання; $K_{\text{вар_вир(спож)}}$ – відносний показник вартості продукції для умов виробництва або споживання; μ та η – вага впливу відповідно можливостей виробника та вимог споживача на якісні і вартісні характеристики продукції з урахуванням умов реалізації продукції на ринках (наприклад, вітчизняному та зарубіжному).

Процес моделювання показників оцінювання ефективності напрямів стратегічного розвитку промислових підприємств

Примітка: запропоновано автором.

Аналітичні моделі оцінювання ефективності напрямів стратегічного розвитку формуються, виходячи з пропозицій [12, с.147-148], з урахуванням складових конкурентоспроможності продукції підприємства: ринкового напрямку – на основі $K_{\text{реал}}$, маркетингового – за допомогою $K_{\text{спож}}$, виробничого – базуючись на $K_{\text{вир}}$, ресурсного – на базі $K_{\text{вар_вир}}$ як елементу виробничої складової $K_{\text{вир}}$.

Оцінка ефективності напрямку стратегічного розвитку здійснюється за формулами:

$$R_{\text{рес}} f(K_{\text{вир}}) = f(K_{\text{вар_вир}}), \quad (4)$$

$$R_{\text{рес}} f(K_{\text{вир}}) = f(K_{\text{вар_вир}}), \quad (5)$$

$$R_{\text{рес}} f(K_{\text{вир}}) = f(K_{\text{вар_вир}}), \quad (6)$$

$$R_{\text{рес}} f(K_{\text{вир}}) = f(K_{\text{вар_вир}}), \quad (7)$$

де $R_{\text{рин}}$, $R_{\text{марк}}$, $R_{\text{вир}}$, $R_{\text{рес}}$ – рівень ефективності ринкового, маркетингового, виробничого та ресурсного напрямів стратегічного розвитку промислових підприємств відповідно.

Використання показників оцінювання ефективності з урахуванням складових конкурентоспроможності продукції підвищує рівень обґрунтованості управлінських рішень при визначенні напрямів стратегічного розвитку промислових підприємств.

Таким чином, інтегрування процесів оцінювання конкурентоспроможності продукції та стратегічного планування при моделюванні показників оцінювання ефективності напрямів стратегічного розвитку сприяє формуванню ефективної стратегії промислових підприємств в умовах ведення конкурентної боротьби за цільові ринки.

Висновки

На основі складових конкурентоспроможності продукції розроблено методичний підхід до формування аналітичних моделей показників оцінювання рівня ефективності ринкового, маркетингового, виробничого та ресурсного напрямів стратегічного розвитку промислових підприємств.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бурук Г.П. Управління конкурентоспроможністю промислової продукції з урахуванням екологічної складової: автореф. дис. канд. екон. наук. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2011. – 23 с.
2. Ілляшенко С.М., Біловодська С.М. Управління розвитком промислових підприємств: монографія. – Суми : Університетська книга, 2010. – 281 с.
3. Короткова О.В. Формування економічно-сталого та конкурентоспроможного розвитку виноградарських і виноробних підприємств: автореф. дис. канд. екон. Наук. – Миколаїв : ДП «Інформаційно-видавничий центр ДПА України в Миколаївській обл.», 2009. – 23 с.
4. Кузьминчук Н.В., Андрєєва Є.Л. Якісний аналіз реалізації організаційно-управлінського потенціалу та конкурентостійкості підприємств машинобудування // Бізнес Інформ. – 2014. – № 1. – С.126–133. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_1_25.
5. Никифорчин І.В. Оцінка стратегічних позицій і вибір напрямку діяльності фірми на основі нечіткої логіки // Моделювання регіональної економіки. – 2014. – № 1. – С.304-309.
6. Паршина О.А. Управління конкурентоспроможністю продукції машинобудування : концепції, рішення, стратегії: монографія. – Дніпропетровськ: Національний гірничий ун-тет, 2010. – 287 с.
7. Побережний Р.О. Формування стратегії розвитку машинобудівного підприємства на основі збалансованої системи показників : дис. канд. екон. наук: 08.00.04. – НТУ «ХПІ», 2015. – 363 с.
8. Салі В.І., Паршина О.А. Стратегічне управління виробництвом конкурентоспроможної продукції машинобудування: монографія. – Дніпропетровськ: Національний гірничий ун-тет, 2008. – 231 с.
9. Соколова Л.В., Оксененко С.П., Спевакова Т.Р. Аналіз науково-методического забезпечення оцінки конкурентоспособности товара // Вісник НТУ «ХПІ». – 2008. – № 20. – С.188-226.
10. Соколова Л.В., Оксененко С.П., Онищенко Я.А. Моделирование процесса оценки конкурентоспособности товара // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2008. – Вип.244. – Т.5. – С.995-1003.
11. Чернишева О.М. Оцінка конкурентоспроможності продукції підприємств шинного виробництва : дис. канд. екон. наук: 08.00.04. – ДВНЗ УДХТУ – Дніпропетровськ, 2016. – 341 с.
12. Chernysheva O.M. Tire enterprises strategy : applied aspects // Економічний вісник ДВНЗ УДХТУ. – Дніпро : ДВНЗ УДХТУ, 2016. – № 2 (4). – С.146–152.

Надійшла до редакції 24.10.17
Рецензент: д.е.н., доц. Гармідер Л.Д.

МОДЕЛИРОВАНИЕ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ НАПРАВЛЕНИЙ СТРАТЕГИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Чернышева Е.М.

Статья посвящена разработке методического подхода к формированию аналитических моделей для показателей оценки эффективности направлений стратегического развития промышленных предприятий. Отмечено, что в процессе формирования стратегии конкурентоспособность продукции является необходимым условием устойчивого развития промышленных предприятий. Доказано, что оценку эффективности направлений стратегического развития целесообразно осуществлять с учетом показателей конкурентоспособности продукции. Выделены производственная, рыночная и потребительская составляющие оценки конкурентоспособности продукции. Направления стратегического развития промышленных предприятий рекомендовано определять на базе элементов географического вектора роста в портфельной стратегии предприятия. Определены рыночное, маркетинговое, производственное и ресурсное направления. Доказано, что в процессе моделирования показателей оценки эффективности направлений стратегического развития промышленных предприятий целесообразно учитывать этапы оценки конкурентоспособности продукции и стратегического планирования. Выделены основные признаки классификации комплекса показателей конкурентоспособности продукции. Предложено осуществлять оценку конкурентоспособности продукции промышленных предприятий по интегральному показателю, который учитывает условия производства, реализации и потребления продукции. Аналитические модели показателей оценки эффективности направлений стратегического развития предложено формировать с учетом составляющих конкурентоспособности продукции предприятия. Обоснованы аналитические модели для оценки уровня эффективности рыночного, маркетингового, производственного и ресурсного направлений стратегического развития промышленных предприятий.

Ключевые слова: стратегия предприятия, направление стратегического развития, конкурентоспособность продукции, промышленное предприятие, оценка эффективности.

MODELING OF THE INDEXES OF THE ESTIMATION OF THE EFFICIENCY OF THE STRATEGIC DEVELOPMENT DIRECTIONS OF THE INDUSTRIAL ENTERPRISES

Chernysheva O.M.

The article is devoted to the elaboration of the methodological approach to the formation of the analytical models of the indexes of the estimation of the efficiency of the strategic development directions of the industrial enterprises. It has been notified, that the competitiveness of production is a prerequisite of the stable development in the process of the formation of the strategy. The expediency of the considering of the indexes of the product competitiveness in the estimation of the efficiency of the strategic development directions has been proved. The production, trading and consumption components of the estimation of the product competitiveness have been allocated. It has been recommended to determine the directions of the strategic development using as a base the elements of the geographic vector of growth in the enterprise portfolio strategy. The trading, marketing, production and resource directions have been determined. The expediency of the considering of the stages of the estimation of the product competitiveness and strategic planning in the process of the modeling of the indexes of the estimation of the efficiency of the strategic development directions of the industrial enterprises. The main signs of the classification of the complex of indexes of product competitiveness have been allocated. It has been offered to estimate the competitiveness of the industrial enterprise production by integral index which includes the conditions of the production, trading and consumption. It has been offered to form the analytical models of the indexes of the estimation of the efficiency of the strategic development directions with including the components of the product competitiveness. The analytical models of the estimation of level of the efficiency of the trading, marketing, production and resource directions of the strategic development of the industrial enterprises have been offered.

Keywords: enterprise strategy, direction of the strategic development, competitiveness of production, industrial enterprise, estimation of the efficiency.